

Η τηλεργασία στην πανδημική και μετα-πανδημική εποχή: Μια βιβλιογραφική ανασκόπηση

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**Αντωνίου Παναγιώτης**

Καθηγητής στο Δ.Π.Θ., με γνωστικό αντικείμενο Νέες Τεχνολογίες στη Φυσική Αγωγή και τον Αθλητισμό

Βαγγελάτος Αριστείδης

Δρ. Μηχανικός Η/Υ και Πληροφορικής, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Ερευνητής

Βερναδάκης Νίκος

Αναπληρωτής Καθηγητής στο Δ.Π.Θ., Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής Αθλητισμού, διδακτικό αντικείμενο: Εφαρμογές Τ.Π.Ε. στη Φυσική Αγωγή

Κέκκερης Γεράσιμος

Καθηγητής στο ΠΤΔΕ του Δ.Π.Θ., γνωστικό αντικείμενο: Πληροφορική με έμφαση στην εφαρμογή των Πολυμέσων στην Αισθητική Αγωγή

Κομνηνού Ιωάννα

Επίκουρη Καθηγήτρια – Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Θρησκευολογίας Ε.Κ.Π.Α.

Κουγιουμτζής Γεώργιος

Δρ. Διδάσκων Πανεπιστημίου Αθηνών, ΕΑΠ & Neapolis University Pafos

Κουτρομάνος Γεώργιος

Επίκουρος Καθηγητής στις Τ.Π.Ε. στην Εκπαίδευση στο Π.Τ.Δ.Ε. του Ε.Κ.Π.Α.

Κοσιδάς Οδυσσέας

Οικονομολόγος, Νομικός, Πολιτικός Μηχανικός Τ.Ε., MSc, Διδάκτορας Τμήματος Βιομηχανικής Διοίκησης και Τεχνολογίας Πανεπιστημίου Πειραιώς στο γνωστικό αντικείμενο της Οικονομικής του Περιβάλλοντος και των Φυσικών Πόρων

Μπράτιτσης Θαρρενός

Αναπληρωτής Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας - Τμήμα Νηπιαγωγών

Παναγιωτακόπουλος Χρήστος

Καθηγητής Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας, στο Π.Τ.Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Πατρών

Σαρρής Δημήτριος

Διδάσκων Τ.Μ.Σ. Ιονίου Πανεπιστημίου, Υπεύθυνος Εργαστηρίου Βιοματικής Εκπαίδευσης Δ.Π.Ε. Μεσσηνίας.

Σοφός Αλιβίζος

Καθηγητής ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου, γνωστ. αντικ.: Παιδαγωγική με έμφαση στην Παιδαγωγική των Μέσων

Τσιλίκα Κυριακή

Επίκουρη Καθηγήτρια στο γνωστικό αντικείμενο «Υπολογιστικές Μέθοδοι στην Οικονομική», στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τσολακίδης Κώστας

Ομότιμος Καθηγητής ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Αιγαίου, με αντικείμενο την Πληροφορική και τις Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση

Τύρου Ιωάννα

Ειδικό Διδακτικό Προσωπικό (ΕΔΠ) στην Ιταλική Γλώσσα και Φιλολογία, ΕΚΠΑ, Διδάκτωρ Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας και Διδακτικής, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια ΕΜΠ

Φελλά Αργυρώ

Λέκτορας στη Σχολή Παιδαγωγικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Λευκωσίας στην κατεύθυνση της Ειδικής και Ενιαίας εκπαίδευσης

Η θεματολογία του περιοδικού, βρίσκεται εδώ: <http://i-teacher.net/thematology.html>

Σελ. 8	01.Θ.Ε. Jean Piaget - Lev Vygotsky: Ομοιότητες και Διαφορές
Σελ. 15	01.Θ.Ε. Ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης μέσα από τις πρόσθετες γραπτές δραστηριότητες σε μαθητές στο δημοτικό σχολείο. Δεδομένα και αποτελέσματα έρευνας.
Σελ. 28	01.Θ.Ε. Η αναγκαιότητα της Συμβουλευτικής σε γονείς παιδιών εφηβικής ηλικίας
Σελ. 38	01.Θ.Ε. Οι προστατευτικοί παράγοντες και παράγοντες επικινδυνότητας που στην ψυχοκοινωνική προσαρμογή παιδιών και εφήβων
Σελ. 50	03.Θ.Ε. WEB 2.0 στην εκπαίδευση: Εργαλεία, εφαρμογές και ψηφιακή ετοιμότητα των εκπαιδευτικών. Μια ερευνητική προσέγγιση ως προς τις εμπειρίες των χρηστών.
Σελ. 62	03.Θ.Ε. Διαδίκτυο και εκπαιδευτική αξιοποίησή του. Το Φωτόδεντρο: Πριν και κατά την πανδημία
Σελ. 71	03.Θ.Ε. Η επίδραση της χρήσης του διαδικτύου από φοιτητές κατά την περίοδο της κοινωνικής αποστασιοποίησης του covid-19
Σελ. 83	03.Θ.Ε. Η τηλεργασία στην πανδημική και μετα-πανδημική εποχή: Μια βιβλιογραφική ανασκόπηση.
Σελ. 92	03.Θ.Ε. Η Ψηφιακή Αφήγηση στην εκπαίδευση
Σελ. 101	03.Θ.Ε. Οι Κοινότητες Διερεύνησης και τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης στο πλαίσιο του Κονεκτιβισμού
Σελ. 108	03.Θ.Ε. Ψηφιακή αφήγηση: "Η αφήγηση αλλιώς!"
Σελ. 117	04.Θ.Ε. Προσεγγίζοντας τα υποκοριστικά με το επίθημα – άκι στην προσχολική εκπαίδευση: Διδακτικό σενάριο στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως διδασκαλίας
Σελ. 131	06.Θ.Ε. Ψηφιακό παιχνίδι (DGBL) και δεξιότητες: Έρευνες σχετικά με τη χρήση ψηφιακών εφαρμογών μάθησης που βασίζονται σε παιχνίδια για την καλλιέργεια δεξιοτήτων σε μικρά παιδιά
Σελ. 141	07.Θ.Ε. Συμπερίληψη των προσφυγόπουλων στα σχολεία του δεσπόζοντος ρεύματος

Σελ. 151	08.Θ.Ε. Ενίσχυση στελεχών εκπαίδευσης. Βοηθούν τα επιμορφωτικά προγράμματα τους Διευθυντές σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην επιτέλεση του ρόλου τους;
Σελ. 163	08.Θ.Ε. Επιμορφωτικές ανάγκες των διευθυντών/-τριών σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης ως προς την ανάπτυξη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων τους
Σελ. 175	08.Θ.Ε. Ο χρόνος που αφιερώνουν οι διευθυντές/διευθύντριες σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην επικοινωνία τους με τους εμπλεκόμενους στο σχολείο.
Σελ. 186	09.Θ.Ε. Αξιοποίηση Τ.Π.Ε. στις παραδόσεις του μαθήματος «Στοιχεία ηλεκτρισμού»
Σελ. 193	09.Θ.Ε. Η Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση την εποχή της πανδημίας Covid-19
Σελ. 201	09.Θ.Ε. Προδιαγραφές σχεδιασμού ε περιεχομένου σε ενδοσχολικές επιμορφώσεις αξιοποιώντας τη μεθοδολογία της Εξ Αποστάσεως Πολυμορφικής Εκπαίδευσης
Σελ. 218	10.Θ.Ε. Εισαγωγική Επιμόρφωση νεοδιοριζόμενων και αναπληρωτών εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης 2010-2011 (Α΄ Φάση)-Η περίπτωση του Π.Ε.Κ. Λαμίας: Δεδομένα και αποτελέσματα έρευνας με βάση τις απόψεις επιμορφωτών και επιμορφούμενων.
Σελ. 230	10.Θ.Ε. Η μέθοδος Project, στην εκπαιδευτική διαδικασία
Σελ. 240	10.Θ.Ε. Η πανδημία Covid-19 και οι επιπτώσεις της στην εκπαίδευση
Σελ. 250	10.Θ.Ε. Ο διοικητικός ρόλος των διευθυντών των σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Σελ. 261	10.Θ.Ε. Το σχολικό κλίμα και η σημασία του στην αποτελεσματικότητα του σχολείου
Σελ. 271	11.Θ.Ε. Μαθηματικά και Φύλο στο Δημοτικό Σχολείο: Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών

Προσεγγίζοντας τα υποκοριστικά με το επίθημα – άκι στην προσχολική εκπαίδευση: Διδακτικό σενάριο στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως διδασκαλίας

Γκαντιά Ελένη, Μεταδιδακτορική ερευνήτρια, Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας,

Ντίνας Κωνσταντίνος, Καθηγητής Γλωσσολογίας, Ελληνικής γλώσσας και διδακτικής της, Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας,

Περίληψη

Η παρούσα διδακτική παρέμβαση παρουσιάζει τη δυναμική αξιοποίησης της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας με τη συμβολή Web 2.0 εργαλείων στην ανάπτυξη της μορφολογικής ευαισθητοποίησης των νηπίων αναφορικά με την παραγωγή υποκοριστικών με το επίθημα – άκι. Με την παιγνιώδη εμπλοκή ποιημάτων, αινιγμάτων, online παιχνιδιών και διαδραστικών δραστηριοτήτων δίνονται ευκαιρίες δημιουργικής και αναστοχαστικής σκέψης στη διαδικασία παραγωγής και διάκρισης λέξεων και στη μορφολογική αναγνώριση της κατάληξης – άκι ως μορφολογικό επίθημα των υποκοριστικών. Παρουσιάζεται ο σχεδιασμός, η οργάνωση και η εφαρμογή διδακτικού σεναρίου, το οποίο έχει δοκιμαστεί σε 15 μαθητές προσχολικής ηλικίας στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Λέξεις-Κλειδιά: Μορφολογική επίγνωση, υποκοριστικά, εξ αποστάσεως εκπαίδευση, σύγχρονη και ασύγχρονη διδασκαλία

Approaching diminutives with the suffix –aki in pre-school education: Instructional scenario in the context of distance learning

Gkantia Eleni, Postdoctoral researcher, Department of Early Childhood Education, University of Western Macedonia

Dinas Kostas, Professor of Linguistics-Greek Language, Department of Early Childhood Education, University of Western Macedonia

Abstract

This instructional intervention presents the dynamic of the use of synchronous and asynchronous teaching with the contribution of Web 2.0 tools in the development of morphological awareness of preschoolers regarding the production of diminutives with the suffix -aki. The playful involvement of poems, riddles, online games and interactive activities provides opportunities for creative and reflective thinking in the process of producing and distinguishing words and in the morphological recognition of the ending –aki as a morphological suffix for diminutives. The design, organization and implementation of a teaching scenario is presented, it has been tested on 15 preschool students in the context of distance learning.

Key-words: morphological awareness, diminutives, e-learning, synchronous and asynchronous teaching

Εισαγωγή - Θεωρητικό πλαίσιο

Το γλωσσικό σύστημα διακρίνεται σε επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης που εκτείνονται από τα απλούστερα (φωνολογικό) προς τα πιο σύνθετα (μορφολογικό, σημασιολογικό και συντακτικό). Μέρος των γλωσσικών ικανοτήτων που κάθε παιδί κατακτά είναι και η μορφολογική επίγνωση ή μορφολογική συνείδηση (Καρατζάς, 2005) ή μορφολογική ενημερότητα (Γκότοβος, 1992), που αναφέρεται στη συνειδητή γνώση του για τη μορφολογική δομή της γλώσσας που ομιλεί και στην ικανότητά του να χειρίζεται σκόπιμα αυτή τη δομή (Carlisle, 1995). Είναι η ικανότητα που παρουσιάζει ένας μαθητής ή ενήλικος να κατατέμνει τον προφορικό λόγο σε μορφήματα, να τα χειρίζεται συνειδητά και να τα συνδυάζει σύμφωνα με τους κανόνες σχηματισμού των λέξεων της γλώσσας του (Kuo & Anderson, 2006). Ως μεταγλωσσική η μορφολογική επίγνωση «*παρουσιάζεται ως ικανότητα του υποκειμένου να συλλογίζεται πάνω στις μορφολογικές μονάδες, να ασκεί έλεγχο πάνω σ' αυτές και να τις οργανώνει συνειδητά*» (Καρατζάς, 2005:135).

Μορφήματα ονομάζονται τα ελάχιστα συστατικά των λέξεων που φέρουν μορφή και σημασία. Διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: α) στα ελεύθερα, των οποίων τα όρια συμπίπτουν με αυτά των λέξεων και η εμφάνισή τους δεν απαιτεί την παρουσία άλλου μορφήματος (π.χ. χωρίς, σήμερα), και β) στα δεσμευμένα, τα οποία δεν απαντούν ελεύθερα σε φράσεις και, για να χρησιμοποιηθούν, συνδυάζονται υποχρεωτικά με άλλα μορφήματα. Τα δεσμευμένα μορφήματα διακρίνονται σε θέματα ή λεξικά μορφήματα (π.χ. ομορφ-, τρεχ-) και προσφύματα (π.χ. -ακι, -ος, -ο, -ικ). Τα θέματα αποτελούν τις βάσεις για τη δημιουργία των λέξεων και είναι (κυρίως) υπεύθυνα για τη σημασία. Τα προσφύματα ανάλογα με τη θέση που λαμβάνουν ως προς το θέμα χωρίζονται σε προθήματα (π.χ. δύσ-τυχος, ά-γνωστος) και επιθήματα (π.χ. αγορ-άκι, παίζ-ω). Ο κύριος ρόλος των επιθημάτων είναι σημασιολογικός (Ράλλη, 2005).

Τα μορφήματα διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη γλωσσική επεξεργασία, γιατί αποτελούν τις βάσεις για τον σχηματισμό νέων λέξεων και για την εναρμόνισή τους στο συντακτικό πλαίσιο μιας πρότασης (Stolz & Feldman, 1995). Σύμφωνα, εξάλλου, με τα πρόσφατα ερευνητικά πορίσματα, τα μορφήματα είναι λήμματα ενός αφηρημένου λεξικού, το οποίο αποτελεί τον βασικό τροφοδότη σχηματισμού λέξεων. Ο βασικός πυρήνας του συγκεκριμένου λεξικού διαμορφώνεται κατά τα πρώτα έτη της παιδικής ηλικίας, εμπλουτίζεται, όμως, συνεχώς σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου (Ράλλη, 2005).

Η συνειδητοποίηση της μορφολογικής δομής των λέξεων εξαρτάται από τη συχνότητα εμφάνισης των μορφημάτων, την κανονικότητα και τις αναλογίες που παρατηρούνται τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο. Τα μορφηματικά συστατικά των λέξεων (θέματα και προσφύματα) χρησιμοποιούνται και επαναχρησιμοποιούνται σε διαφορετικές λέξεις. Σημειώνεται πως, παρόλο που η μορφολογική επίγνωση ακολουθεί

μια αναπτυξιακή πορεία, οι πρώτες μεταμορφολογικές ικανότητες των παιδιών δεν εμφανίζονται νωρίς, όπως συμβαίνει με άλλες μεταγλωσσικές ικανότητες (Μανωλίτης, 2006). Βέβαια, ενδείξεις κατανόησης του ρόλου των μορφημάτων και των συνδυασμών τους είναι εμφανείς στη γλωσσική χρήση παιδιών προσχολικής ηλικίας (Berko, 1958; Clark, 1995), όπως για παράδειγμα η διαδικασία της παραγωγής λέξεων με υποκοριστικά επιθήματα, ο υποκορισμός. Μέσω των υποκοριστικών – επιθημάτων – παράγονται νέες λέξεις, οι οποίες δηλώνουν το ‘μικρό’ σε σχέση με το *-θέμα*. Αυτή η δήλωση του ‘μικρού’ μπορεί να πάρει διάφορες σημασίες κατά τη χρήση της γλώσσας, σημασίες που προκύπτουν από τα συμφραζόμενα και έχουν καθιερωθεί στη νέα ελληνική (Πύλη για την ελληνική γλώσσα).

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου (2011), η μαθησιακή περιοχή της *Γλώσσας* μέσα από παιχνιόδεις δραστηριότητες βοηθά το παιδί προσχολικής ηλικίας «να έρθει σε επαφή και να γνωρίσει τα βασικά δομικά χαρακτηριστικά της ελληνικής γλώσσας» (σελ. 203), ενώ στην ενότητα ‘*Κατανόηση προφορικών κειμένων*’ προτείνεται ως στόχος τα νήπια «να προσεγγίσουν τη διαδικασία παραγωγής λέξεων» μέσα από γλωσσικά παιχνίδια (π.χ. ‘*Πώς λέγεται η μικρή καρέκλα ή η μικρή κουζίνα;*’) εστιάζοντας στην επίγνωση της παραγωγής ή παραγωγική μορφολογική επίγνωση, που συνιστά μία από τις τρεις μορφολογικές διαδικασίες, μαζί με την επίγνωση της κλίσης ή κλιτική μορφολογική επίγνωση και την επίγνωση της μορφολογίας της σύνθεσης, πάνω στις οποίες «*οικοδομείται*» η μορφολογική επίγνωση (Αναστασιάδη- Συμεωνίδη, 2004β).

Τις δύο τελευταίες χρονιές και μέσα στις ιδιαίτερες συνθήκες που διαμορφώθηκαν λόγω του COVID-19, διαπιστώθηκε η δημιουργία νέων δεδομένων και δυσκολιών οι οποίες έπρεπε να υπερκεραστούν με σκοπό τη συνέχιση της εκπαιδευτικής δραστηριότητας και της εν γένει παιδαγωγικής διαδικασίας. Στο πλαίσιο της πανδημίας η εξ αποστάσεως εκπαίδευση κλήθηκε να προσφέρει στηρίγματα προκειμένου να επαναφέρει την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση μαθητών και εκπαιδευτικών μετά την αναστολή λειτουργίας των σχολικών μονάδων, ανάγοντας την κρίση σε ευκαιρία δημιουργίας ενός νέου εκπαιδευτικού πλαισίου στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η παρούσα διδακτική παρέμβαση αξιοποιώντας εργαλεία της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας επιδιώκει να συμβάλει στην ανάπτυξη της μορφολογικής ευαισθητοποίησης των παιδιών προσχολικής ηλικίας αναφορικά με την παραγωγή υποκοριστικών με το επίθημα – άκι.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Οι στρατηγικές μάθησης που υιοθετεί το παρόν σενάριο είναι: α) γνωστικές, όπως η πρακτική εφαρμογή, η επανάληψη, η αναγωγή συμπερασμάτων, β) μεταγνωστικές, όπως ο σχεδιασμός και η πρόβλεψη, η προσοχή, η αυτοαξιολόγηση και γ) κοινωνικο-συναισθηματικές, όπως η συνεργασία και η αλληλεπίδραση των μαθητών για την ολοκλήρωση ενός μαθησιακού έργου.

Οργάνωση διδασκαλίας και υλικοτεχνική υποδομή

Το σενάριο υλοποιείται με σύγχρονη μορφή διδασκαλίας μέσω της πλατφόρμας Webex και ασύγχρονες εργασίες οι οποίες ανατίθενται στα παιδιά και εκπονούνται στο σπίτι με την υποστήριξη των γονέων/κηδεμόνων μέσω της πλατφόρμας και των εργαλείων της « e me ».

Λειτουργίες Webex

- Διαμοιρασμός οθόνης και αρχείων: μαθησιακά αντικείμενα ή αρχεία σχετικά με τη θεματική ενότητα
- Ενεργοποίηση κάμερας: επιλέγεται η συνεχής ενεργοποίηση ή όταν το κάθε παιδί παρουσιάζει υλικό και κάποια εργασία που έχει εκπονήσει
- Ενεργοποίηση μικροφώνου: το κάθε παιδί παίρνει ατομικά τον λόγο
- Σήκωμα χεριού: Το παιδί ζητά τον λόγο για να διατυπώσει μία ερώτηση ή μια άποψη
- Σχεδιαστικά εργαλεία (annotate): χρήση εργαλείων που επιτρέπουν στα παιδιά να κυκλώνουν στοιχεία που προβάλλονται στην οθόνη

Εργαλεία e me

- Τοίχος Κυψέλης: Το βασικό κανάλι επικοινωνίας μεταξύ των μελών της Κυψέλης
- Εργασίες (e-me assignments): Ανάθεση εργασιών σε παιδιά
- Hotspots σε Εικόνα (Image Hotspots): Εικόνα με διαδραστικά hotspots
- Παρουσίαση μαθήματος (Course Presentation): Διαφάνειες με διαδραστικά στοιχεία
- Αντιπαραβολή Εικόνων (Image Juxtaposition): Σύγκριση δύο εικόνων
- Πολλαπλά Hotspots (Find Multiple Hotspots): Εντοπισμός των ορθών εικόνων με ενσωματωμένα διαδραστικά hotspots
- Κολάζ (Collage): Δημιουργία κολάζ ως σύνθεση ποικίλων εικόνων
- Κρυπτόλεξο (Find the Words): Εύρεση των κρυμμένων λέξεων

Εξωτερικά εργαλεία

- WordWall: Διαδικτυακή πλατφόρμα δημιουργίας διαδραστικών δραστηριοτήτων
- Liveworksheets: Εφαρμογή δημιουργίας διαδραστικών δραστηριοτήτων

Διδακτικοί στόχοι:

Γνώσεις

- Να βελτιώσουν και να εμπλουτίσουν τον προφορικό τους λόγο
- Να προσεγγίσουν τη διαδικασία παραγωγής λέξεων
- Να μπορούν να αναγνωρίζουν μορφολογικά την κατάληξη – άκι ως μορφολογικό επίθημα των υποκοριστικών
- Να διακρίνουν λέξεις που τελειώνουν σε – άκι και να τις ξεχωρίζουν από άλλες

- Να εντοπίζουν την κατάληξη – άκι μέσα σε λέξεις
- Να κατανοήσουν γενικά στοιχεία από τη σχέση προφορικού – γραπτού λόγου

Δεξιότητες

- Να αναπτύσσουν στρατηγικές εύρεσης ομοιοτήτων και διαφορών για τον εντοπισμό της συγκεκριμένης κατάληξης υποκοριστικών
- Να εξοικειωθούν με τα εργαλεία της πλατφόρμας Webex και κατ' επέκταση των ΤΠΕ

Στάσεις

- Να κατανοούν την ανάγκη μορφολογικής διάκρισης για την καθημερινή τους επικοινωνία

Προαπαιτούμενες γνώσεις των μαθητών για την υλοποίηση του σεναρίου:

Για την υλοποίηση του διδακτικού σεναρίου τα παιδιά θα πρέπει να:

1. είναι εξοικειωμένα με την κατάληξη - άκι (για παράδειγμα να την γνωρίζουν από την αναφορά σε υποκοριστικά που αποδίδονται σε ζώακια π.χ. 'Τι όμορφο σκυλάκι')
2. είναι εξοικειωμένα με την επίλυση αινιγμάτων ή συναφών γλωσσικών παιχνιδιών και την παραγωγή λέξεων
3. μπορούν να διακρίνουν την κατάληξη – άκι και να την ξεχωρίζουν μορφολογικά μέσα σε μία λέξη
4. έχουν γνωρίσει τις προτεινόμενες ψηφιακές πλατφόρμες, τα εργαλεία και τις λειτουργίες τους

Ροή Σεναρίου

Φάση 1: Ψυχολογική και γνωστική προετοιμασία για την αποτίμηση της ύπαρξης γνώσης και την ανίχνευση γνωστικών δυσκολιών

Ασύγχρονη διδασκαλία: Ο/η εκπαιδευτικός αναρτά στον «Τοίχο» της Κυψέλης του μαθήματος στην « e me » μία on-line δραστηριότητα που έχει δημιουργηθεί μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας WordWall και βρίσκεται στον σύνδεσμο <http://bit.do/fs3F5>. Οι μαθητές καλούνται να επιλέξουν μία από τις δύο εικόνες που δείχνει τη λέξη στην οποία μπορεί να προστεθεί η κατάληξη – άκι και να παραχθεί το υποκοριστικό της, π.χ. παπάκι- λιμνούλα.

Εικόνα 1: Κουίζ επιλογής της ορθής λέξης που συνδυάζεται με το επίθημα –ακι για την παραγωγή υποκοριστικού

Σύγχρονη διδασκαλία: Ο/η εκπαιδευτικός μέσω του εργαλείου Share της πλατφόρμας WebEx κάνει διαμοιρασμό οθόνης και προβάλλει στα νήπια τραγούδια και τα καλεί να εντοπίσουν λέξεις που υποδηλώνουν κάτι μικρό, δηλαδή υποκοριστικά σε – άκι. Ενδεικτικά προτείνονται τα τραγούδια:

Το ελεφαντάκι <https://www.youtube.com/watch?v=V8bUPNE1mhg>

Δέκα καβουράκια https://www.youtube.com/watch?v=Vl-_TF8T6eU

Το κροκοδειλάκι <https://www.youtube.com/watch?v=YDGZnT1e20E>

Το αλογάκι <https://www.youtube.com/watch?v=1fnBVSu6Sdg>

Σε ένα δεύτερο επίπεδο ο/η νηπιαγωγός, συνεχίζοντας τη σύγχρονη διδασκαλία, διαμοιράζει τη διαδραστική άσκηση όπου καλούνται να αναγνωρίσουν τα ζωάκια, να σύρουν και να τοποθετήσουν το ζωάκι δίπλα στη μαμά τους και να εντοπίσουν την κατάληξη – άκι. Το εν λόγω φύλλο εργασίας έχει δημιουργηθεί στην πλατφόρμα Liveworksheets και βρίσκεται στον σύνδεσμο <https://rb.gy/dcryt5>.

Εικόνα 2: Διαδραστική άσκηση 'σύρε και άφησε' (drag and drop)

Φάση 2: Δραστηριότητα Διδασκαλίας

Ασύγχρονη διδασκαλία: Ο/η νηπιαγωγός αναρτά στον τοίχο της κυψέλης μία διαδραστική εικόνα (εικονόλεξο) «Hotspots σε εικόνα» (e-me content, ImageHotspots), στην οποία έχει ενσωματώσει ερωτήσεις σχετικά με την παραγωγή υποκοριστικών με το επίθημα – άκι. Πρόκειται για ένα εικονόλεξο που αντλήθηκε από την ιστοσελίδα http://taniamanesi-kourou.blogspot.com/2012/08/blog-post_3695.html. Ανοίγοντας την εικόνα, με τη βοήθεια των γονέων, τα παιδιά καλούνται να προβληματιστούν πάνω σε ερωτήματα όπως:

1. Τι βλέπεις σ' αυτό το εικονόλεξο;
2. Σε τι αναφέρεται/ τι θέλει να μας δείξει;
3. Πώς σχηματίζονται τα υποκοριστικά (λέξεις που δείχνουν ότι κάτι είναι μικρό);

Δραστηριότητα

Συμπλήρωσε το εικονόλεξο με τα υποκοριστικά

Εικονόλεξο για τα μέρη του προσώπου

Κάθε μέρα σαν κοιτάζω στο μικρό μου βλέπω εκεί μπροστά μου ένα στρογγυλό
 προσωπάκι. **2** έχω εγώ και τόσο δα μικρή, σαν
 καρδούλα, μαγουλάκια ροδαλά και **2** πεταχτά . Τα μου είναι
 μακριά και μαύρα, και μου αρέσει να τα φτιάχνω πάντα σε μια όμορφη

Μα τι βλέπω πάνω από τα **2** μου τα ; Παραλίγο να το ξεχάσω!!!
2 έχω εγώ σαν γραμμούλες μαύρες μοιάζουν, κι όταν είμαι
 θυμωμένη μοιάζουν σαν πελώριο . Και στο φυλαγμένα τα
 άσπρα μου έχω, κατάλευκα στρατιωτάκια στη σειρά, και πιο μέσα ξαπλωμένη
 η ροζ μου η που είναι λαίμαργη πολύ και δεν σταματάει το φαΐ....

Ευαγγελία Μίνωρα

Εικόνα 3: Hotspots σε εικόνα για την παραγωγή υποκοριστικών με το επίθημα - άκι

Κάνει ανάθεση εργασίας, ζητώντας από τα παιδιά να επισημάνουν απορίες ή σημεία προς συζήτηση που θα αναπτυχθούν κατά τη διάρκεια της σύγχρονης συνεδρίας. Οι απορίες κι όποιο άλλο θέμα προκύψει μπορούν να αποσταλούν στον/στη νηπιαγωγό ως απάντηση στην εργασία τους.

Σύγχρονη διδασκαλία: Ο/η εκπαιδευτικός οργανώνει μία συζήτηση στην ολομέλεια, ώστε να αναδειχθούν απόψεις σχετικές με τις νέες έννοιες που έχουν προκύψει από την επεξεργασία της εικόνας. Στη συνέχεια, προβάλλει μία διαδραστική παρουσίαση (e-me content, Course Presentation) στην οποία εισάγονται νέες γνώσεις σχετικά με την παραγωγή των υποκοριστικών με το επίθημα – άκι, τις οικογένειες των ζώων και τα γένη. Πρόκειται για την παρουσίαση «*Τα γενέθλια του Σταμάτη*» που βρίσκεται στην ιστοσελίδα https://elisabethgermanou.blogspot.com/2021/04/httpsdocs_22.html και στην οποία ενσωματώθηκε το στοιχείο της διαδραστικότητας. Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης, τα παιδιά συμμετέχουν στον διάλογο μέσα από διαφορετικού τύπου ερωτήσεις που θέτει ο/η νηπιαγωγός. Τα ερωτήματα ενθαρρύνουν τα παιδιά να συγκρίνουν τις νέες πληροφορίες που έχουν αποκομίσει από την προσεκτική παρατήρηση εικόνων που περιλαμβάνονται στη διαδραστική παρουσίαση, προκειμένου να συνθέσουν κεντρικές εννοιολογικές κατηγορίες σχετικές με τους διδακτικούς στόχους, όπως για παράδειγμα:

- Σκέψου λέξεις που τελειώνουν σε – άκι
- Τι μας δείχνει η κατάληξη – άκι;

- Η κατάληξη – άκι μπορεί να μπει και στο τέλος άλλων λέξεων εκτός από ζωάκια, για να δείξει κάτι που είναι μικρό;
- Η λέξη βαμβάκι έχει μέσα της την κατάληξη – άκι. Δείχνει όμως κάτι που είναι μικρό;

Τα παιδιά χωρίζονται σε δύο ομάδες μέσω της λειτουργίας break out sessions και κάθε μία καλείται να βρει υποκοριστικά διαφορετικής κατηγορίας λέξεων που σχηματίζονται με το επίθημα – άκι, π.χ. η μία να προχωρήσει σε παραγωγή υποκοριστικών από αντικείμενα (καρέκλα-καρεκλάκι) και η άλλη από μέσα μεταφοράς (αεροπλάνο-αεροπλανάκι).

Φάση 3: Δραστηριότητα Εμπέδωσης

Ασύγχρονη διδασκαλία: Ανατίθεται στα παιδιά να σκεφτούν 3 δικές τους λέξεις με την κατάληξη – άκι, να τις ζωγραφίσουν, να τις γράψουν ως λεζάντες και με τη βοήθεια των γονέων/κηδεμόνων να τις ανεβάσουν είτε στον Τοίχο, κάτω από την ανάρτηση ή στην υποβολή απάντησης στο e-me assignment. Στόχος της αποστολής είναι να βρουν ποικίλες παράγωγες λέξεις (υποκοριστικά) με το επίθημα – άκι.

Σύγχρονη διδασκαλία: Ο/η εκπαιδευτικός κάνει διαμοιρασμό οθόνης και παρουσιάζει στην ολομέλεια ζευγάρια εικόνων, που έχει δημιουργήσει με τη χρήση του αντικειμένου «Αντιπαραβολή Εικόνων» (e-me content, Image Juxtaposition). Οι εικόνες που παρουσιάζονται αντιπαραβάλλουν κάθε φορά δύο διαφορετικούς τρόπους παραγωγής των υποκοριστικών. Αξιοποιούνται συνολικά 6 εικόνες, που περιλαμβάνουν τις εξής καταλήξεις υποκοριστικών:

A) –ούλα (λιμνούλα) και – άκι (σκυλάκι)

B) – ίτσα (φωλίτσα) και – άκι (μωράκι)

Γ) – ούλης (πατερούλης) και – άκι (παπάκι)

Δ) –άκος (ραφτάκος) και – άκι (αεράκι)

Τα παιδιά ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στον σχολιασμό των εικόνων και του σχηματισμού των υποκοριστικών, προκειμένου να εντοπίσουν κοινά σημεία ανάμεσα στις οπτικές πληροφορίες αναφορικά με τη γραφή των λέξεων (και κυρίως την κατάληξη) που συγκεντρώνουν μέσα από τη διαδικασία της προσεκτικής παρατήρησης.

Ενδεικτικά ερωτήματα που θέτει ο/η νηπιαγωγός είναι:

- Τι κοινό δείχνουν όλες οι εικόνες;
- Όλα τα υποκοριστικά σχηματίζονται με τον ίδιο τρόπο;
- Ποιες διαφορετικές καταλήξεις βλέπεις; Ανάφερε τα τελευταία γράμματα των λέξεων.

Εικόνα 4: (Image Juxtaposition) Αντιπαραβολή εικόνων /λέξεων για την παρουσίαση διαφορετικού τρόπου παραγωγής υποκοριστικών

Φάση 4: Δραστηριότητα Αξιολόγησης

Ασύγχρονη διδασκαλία: Ανατίθεται στα παιδιά να φωτογραφίσουν εικόνες από εξώφυλλα βιβλίων ή ταμπέλες που θα περιέχουν κάποιο υποκοριστικό με την κατάληξη –άκι και στη συνέχεια, με τη βοήθεια των γονέων/κηδεμόνων, να τα ανεβάσουν είτε στον Τοίχο, κάτω από την ανάρτηση, ή στην υποβολή απάντησης στο e-me assignment. Στόχος της αποστολής είναι να εντοπίσουν λέξεις που περιέχουν το μορφολογικό επίθημα –άκι και συνιστούν υποκοριστικά.

Σύγχρονη διδασκαλία: Ο/η νηπιαγωγός αξιοποιεί τα αντικείμενα «Κολάζ» (e-me content, Collage), «Κρυπτόλεξο» (e-mecontent, Findthewords) και «Τροχός» του εξωτερικού εργαλείου WordWall, για να σχεδιάσει ασκήσεις αξιολόγησης που σχετίζονται με κάθε έναν από τους στόχους του σεναρίου. Αρχικά, τα παιδιά καλούνται να εντοπίσουν με τη χρήση του εργαλείου «annotate» τα υποκοριστικά με την κατάληξη –άκι σε εικόνες από εξώφυλλα βιβλίων, καθώς γίνεται διαμοιρασμός του αντικειμένου Collage στην πλατφόρμα Webex.

Εικόνα 5: Collage με εξώφυλλα που περιέχουν τίτλους με υποκοριστικά σε - άκι

Σε δεύτερο επίπεδο, ο/η νηπιαγωγός ζητά από τους μαθητές/τριες να βρουν τα κρυμμένα υποκοριστικά στο κρυπτόλεξο αξιοποιώντας το εργαλείο «annotate» στο πλαίσιο της σύγχρονης διδασκαλίας.

Βρες τις κρυμμένες λέξεις του Κρυπτόλεξου με την κατάληξη -ακι

Α	Ο	Κ	Π	Κ	Β	Ι	Λ	Γ	Ξ
Ψ	Ρ	Π	Α	Α	Β	Κ	Δ	Π	Ν
Ζ	Α	Η	Ι	Γ	Π	Κ	Ξ	Ε	Π
Σ	Ν	Ρ	Δ	Μ	Ε	Α	Ο	Α	Ξ
Τ	Σ	Ν	Α	Α	Ι	Σ	Κ	Ρ	Θ
Ο	Δ	Ε	Κ	Κ	Ν	Μ	Κ	Ι	Γ
Γ	Ι	Ρ	Ι	Ζ	Ι	Λ	Ο	Ν	Η
Ι	Κ	Α	Δ	Υ	Ο	Λ	Υ	Ο	Λ
Β	Ι	Κ	Α	Τ	Α	Γ	Κ	Δ	Π
Θ	Κ	Ι	Δ	Η	Κ	Θ	Π	Σ	Α

Βρες τις λέξεις

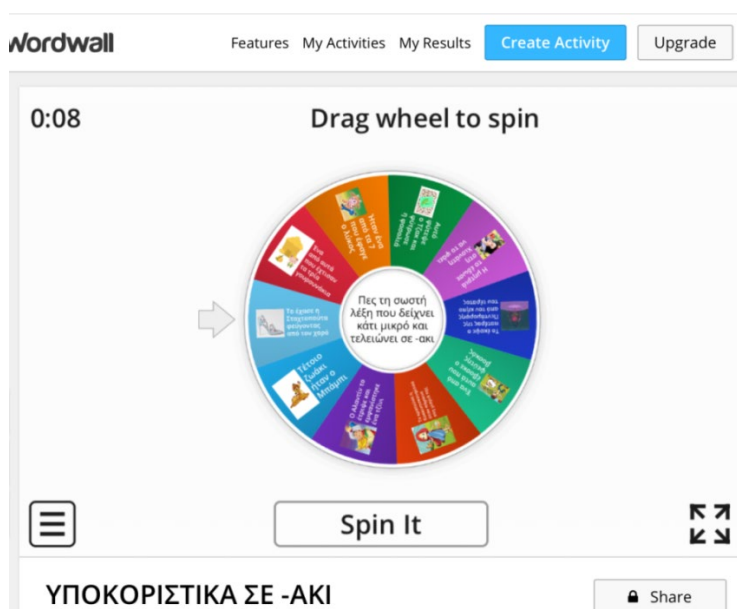
ΓΑΤΑΚΙ ΛΟΥΛΟΥΔΑΚΙ ΠΑΠΑΚΙ ΨΑΡΑΚΙ ΠΑΙΔΑΚΙ ΝΕΡΑΚΙ

Εικόνα 6: Κρυπτόλεξο με υποκοριστικά

Ο/η νηπιαγωγός ζητά από τα νήπια να αιτιολογούν τις επιλογές τους θέτοντας ερωτήματα όπως:

- Γιατί επέλεξες να κυκλώσεις αυτή τη λέξη; Τι σε κάνει να το λες αυτό;
- Μπορείς να μου πεις γιατί εντόπισες αυτήν την κατάληξη;
- Θα μπορούσες να μου εξηγήσεις πώς σχημάτισες αυτή τη λέξη;

Τέλος, ο/η εκπαιδευτικός, μέσω σύγχρονης συνεδρίας στην πλατφόρμα Webex, προβαίνει σε διαμοιρασμό τροχού που έχει δημιουργηθεί μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας WordWall και βρίσκεται στο σύνδεσμο <https://wordwall.net/resource/27075386> καλώντας τα νήπια να λύσουν τα αινίγματα από κλασικά παραμύθια, όπου η απάντηση που θα δοθεί θα έχει την κατάληξη – άκι (π.χ. το έχασε η Σταχτοπούτα φεύγοντας από τον χορό- Γοβάκι).

Εικόνα 7: Random wheel με αινίγματα εμπνευσμένα από κλασικά παραμύθια

Συμπεράσματα

Η παρούσα διδακτική παρέμβαση που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, στόχευε στην ανάπτυξη της μορφολογικής ευαισθητοποίησης των νηπίων αναφορικά με την κατάληξη – άκι που συνιστά επίθημα το οποίο δημιουργεί υποκοριστικά. Αξιοποιώντας τόσο τη σύγχρονη (webex) όσο και την ασύγχρονη διδασκαλία μέσω της χρήσης της πλατφόρμας e-me το εν λόγω διδακτικό σενάριο συνέβαλε στη διευκόλυνση της μαθησιακής δραστηριότητας γύρω από προγραμματισμένες και δομημένες μαθησιακές εμπειρίες μέσω διαφόρων καναλιών πολυμέσων, που επιτρέπουν αλληλεπιδράσεις μεταξύ μαθητών, καθώς και μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών (Saykılı, 2018). Συγκεκριμένα, το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε έδωσε πολύπλευρα ερεθίσματα, ανέδειξε διαφορετικές οπτικές του θέματος, αξιοποίησε την πολυμορφικότητα και παρείχε ουσιαστική ανατροφοδότηση στους μαθητές. Από τη μία

πλευρά, η χρήση μεγάλης ποικιλίας εργαλείων διαχείρισης μαθημάτων της πλατφόρμας ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης παράλληλα με την αξιοποίηση εργαλείων Web 2.0 επιβεβαίωσε τις έρευνες που υποστηρίζουν πως τέτοιου είδους τεχνολογίες μπορούν να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων του προγράμματος σπουδών προσχολικής εκπαίδευσης σε όλους τους τομείς (Fessakis, et al., 2013), ενώ προσφέρουν πολλαπλές δυνατότητες στα μικρά παιδιά (Shah & Godiyal, 2004) κάνοντας το μάθημα πιο ευχάριστο για τους μαθητές, καθώς ενσωματώνει στοιχεία παιχνιδοποίησης της μαθησιακής διαδικασίας (Ζεϊμπέκης & Θεοφανέλλης, 2015). Από την άλλη, η σύγχρονη διδασκαλία μέσω της πλατφόρμας Webex ως διαδραστική τηλεδιάσκεψη ήταν αυτή με την οποία οι συμμετέχοντες οικοδόμησαν τη γνώση με την αλληλοδιαπλοκή και την ενεργή συμμετοχή τους σε ένα αλληλεπιδραστικό περιβάλλον (Αναστασιάδης κ.α., 2011), αλλά και ενίσχυσε την κοινωνικοσυναισθηματική επικοινωνία και τις διαπροσωπικές σχέσεις λόγω των οπτικοακουστικών ερεθισμάτων (Mayer, Lingle & Usselman, 2017). Τέλος, αξιοσημείωτος ήταν και ο ρόλος των γονέων, οι οποίοι μαζί με τη νηπιαγωγό σχημάτισαν μια κοινή εκπαιδευτική δύναμη (Lu & Liu, 2019) και συμμετείχαν σε μια συντονισμένη κοινή προσπάθεια (Wang & Dong, 2018) για την προώθηση των στόχων της διδακτικής παρέμβασης.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Anastasiadis, P., Manousou, E., Siakas, S., Filippousis, G., Koukoulis, N., Tomazianakis, A. & Karvounis, L. (2011). I Tilediaskepsi stin ypiresia tis synergatikis oikodomisis tis gnosis kai tis diathematikis prosengisis. Apo ti Theoria stin Praxi. Sto A. Lionarakis (Epim.), 6o Diethnes Synedrio gia tin Anoikti kai ex Apostaseos Ekpaidefsi. Enallaktikes Technikes Ekpaidefsis, Loutraki 4-6 Noemvriou 2011 (ss. 669-684).
- Anastasiadi-Symeonidi, A. (2004v). “I morfologiki domi tis neas ellinikis kai i didaktiki tis”, *Glossologia*, 15, 25–34.
- Berko, J. (1958). The child’s learning of English morphology. *Word*, 14, 150-177.
- Carlisle, J.F. (1995). Morphological awareness and early reading achievement. In L.B. Feldman (Ed.), *Morphological aspects of language processing* (pp. 189-209). Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum.
- Clark, E.V. (1995). Later lexical development and word formation. In P. Fletcher & B. MacWhinney (Eds.), *The handbook of child language* (pp. 393-412). Oxford: Basil Blackwell Inc.
- Fessakis, G., Goulia, E. & Mavroudi, E., (2013). Problem solving by 5–6 years old kindergarten children in a computer programming environment: A case study”, *Computers & Education*. s.l.:s.n

- Gkotovos, A. (1992). *Orthografiki mathisi sto Dimotiko. Mia emperiiki erevna*. Athina: Gutenberg.
- Karatzas, A. (2005). *Mathisi tis orthografikis dexiotitas*. Athina: Grigoris.
- Kuo, L. & Anderson, R. (2006). Morphological awareness and Learning to Read: a CrossLanguage Perspective. *Educational Psychologist*, 41, 161-180.
- Lu, B. & Liu, J. (2019) Home-school interaction and cohesion to create a harmonious and highquality education. *Basic Edu Reference*, 18, 31-32.
- Manolitsis, G. (2006). I schesi tis morfologikis epignosis me tin anagnostiki ikanotita kata ta prota stadia anaptyxis tis. *Sto Meletes gia tin Elliniki Glossa. Praktika tis 26is etisias synantisis tou Tomea Glossologias tou Tmimatos Filologias tis Filosofikis Scholis tou Aristoteleiou Panepistimiou Thessalonikis (sel. 282-293) Thessaloniki.*
- Mayer, G., Lingle, J., & Usselman, M. (2017). Experiences of Advanced High School Students in Synchronous Online Recitations. *Educational Technology & Society*, 20(2), 15-26.
- Ralli, A. (2005). *Morfologia*. Athina: Patakis
- Saykılı, A. (2018). Distance education: Definitions, generations, key concepts and future directions. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 5(1), 2-17.
- Shah, A. & Godiyal, S., 2004. “ICT in early years : balancing the risks and benefits”, *British Journal of Educational Technology*.
- Stolz, J.A. & Feldman L.B. (1995). The Role of Orthographic and Semantic Transparency of the Base Morpheme in Morphological Processing. In L.B. Feldman (Ed.), *Morphological aspects of language processing* (pp. 109-130). Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum.
- Wang, S. & Dong, Y. (2018) Information technology promotes the implementation of school-family Co-education-Taking the Primary School Affiliated to Feicheng City Normal School as an example. *Modern Edu*, 4, 58-59.